
Open forum

Kwaliteit van de arbeid

Op de top van Lissabon (maart 2000) werd als nieuwe strategische doelstelling voor de EU beslist om te streven naar volledige werkgelegenheid met meer en betere jobs. Het verhogen van de werkzaamheidsgraad zal hand in hand moeten gaan met betere banen, m.a.w. de jobs moeten werkbaar zijn. Tijdens het Belgische EU-voorzitterschap zal de 'kwaliteit van het werk' als een algemene doelstelling in de werkgelegenheidsrichtsnoeren voor 2002 worden opgenomen. Als voorbereiding voor de top van Laken zullen indicatoren voor 'kwaliteit van het werk' ontwikkeld worden, zo stelt de Europese Commissie.

Het afgelopen half jaar zagen we het begrip/concept kwaliteit van de arbeid vrij plots zijn weg vinden in het discours van de arbeidsmarkt(beleid). Kwaliteit van de arbeid werd geassocieerd met werkgelegenheid(sbeleid). Dit heeft o.i. geleid tot heel wat begrips- en conceptuele verwarring, omdat men een bestaand concept wil 'herdefiniëren' in arbeidsmarkttermen. Immers het begrip/concept komt niet uit de lucht vallen. Vooral bij arbeidswetenschappers, maar ook in het veld bij werkgevers en bij vakbonden bezigt men dit begrip/concept al langer dan vandaag. Binnen de arbeids- en organisatiesociologie en de arbeidspsychologie heeft de 'studie van de kwaliteit van de arbeid' een echte traditie, waarin het academisch debat nog echt bestaat.

In dit Open Forum willen we de diverse invalshoeken aangaande 'kwaliteit van de arbeid' belichten. Vandaar dat dit Open Forum even eclectisch is als het 'containerbegrip' kwaliteit van de arbeid zelf.

In een eerste artikel geeft Joris Van Ruysseveldt (HIVA) een gestructureerd overzicht van de diverse academische benaderingen/invalshoeken rond

kwaliteit van de arbeid. Het is een proeve tot ontleding van een complex en meerdimensioneel begrip. Het artikel kan o.i. gelezen worden als 'een inleiding tot de kwaliteit van de arbeid'.

Om de spankracht van het academische debat aangaande 'kwaliteit van de arbeid' te illustreren, vervolgt het Open Forum met twee artikels die elk vanuit een verschillende invalshoek de problematiek benaderen.

Frank Janssens (STV-Innovatie&Arbeid) smijt een steen in de kikkerpoel van 15 jaar onderzoek naar kwaliteit van de arbeid, met de vraag of de common sense uitgangspunten eigenlijk wel kloppen. Hij tracht de praktische consequenties van een negatief antwoord op deze vraag te overzien. Het artikel geeft o.m. een beeld van de diverse richtingen die de academische modellendiscussie rond kwaliteit van de arbeid de laatste decennia uitging. Hans De Witte (K.U. Leuven) geeft aan dat de 'oeverloze discussies' vaak te maken hebben met een niet correct gebruik of begrip van de gebezigde concepten. Hij illustreert dit met het concept 'arbeidstevredenheid' en tracht in zijn artikel dit concept helderder af te bakenen. Ook hier wordt de lezer meegenomen op een tocht waarbij de diverse kamers van het huis worden voorgesteld.

Na het 'academische luik' geven we het forum aan het veld. In een eerste bijdrage schetst Walter Cornelis (LBC-NVK) de historiek van de 'witte woede' in de non-profit. Hij analyseert hoe het syndicale thema van kwaliteit van werk en leven heeft geleid tot de recent afgesloten akkoorden rond dit thema in de sector.

Vervolgens vertelt Erik Daenen, personeelsdirecteur bij IMEC, op welke manier dit bedrijf gestalte geeft aan 'kwaliteit van het werk' in haar personeels- en organisatiebeleid. Het artikel beschrijft de IMEC-werkcultuur, waarbij keuzevrijheid en gelijkwaardigheid centrale begrippen zijn.

Tot slot komen we bij de aanleiding van dit Open Forum: het op de Europese agenda zetten van 'kwaliteit' in de werkgelegenheidsstrategie in het kader van de hoge vergadering te Laken. Lieven Van Wichelen (Administratie Werkgelegenheid, Ministerie Vlaamse Gemeenschap) kadert in zijn bijdrage de besluitvorming rond de indicatoren van 'kwaliteit van de arbeid' in het bredere Europese besluitvormingsproces aangaande werkgelegenheid. Ingaand op het indicatorencompromis plaatst hij hierbij enkele kanttekeningen.

Kanttekeningen werden tevens gemaakt door Philippe Pochet (Observatoire Social Européene), tijdens de conferentie 'for a better quality of work' in het kader van het Belgische EU-voorzitterschap op

20-21 september te Brussel. Zijn vertaalde presentatie werd in dit Open Forum opgenomen.

Tot slot formuleert ondergetekende eveneens enkele bedenkingen bij de (voorlopige) indicatorenset aangaande kwaliteit. De bedenkingen hebben vooral betrekking op de validiteit van de indicatoren aangaande kwaliteit van de arbeid en over de gebruikte bronnen. De visie van de sociale partners hieromtrent wordt weergegeven in een samenvatting van dienaangaande NAR-advies (zie kader).

Dirk Malfait
Steunpunt WAV